

ES struktūrinės paramos ELEMENTORIUS. 2007-2013 m.

Horizontalieji prioritetai: praktinis vadovas pareiškėjams ir projektų vykdytojams

Lietuvos Respublikos
finansų ministerija

www.esparama.lt

Mieli pareiškėjai ir projektų vykdytojai,

2007–2013 metais Lietuvą pasieks daugiau nei 23 mlrd. litų iš ES struktūrinių fondų, už kuriuos bus tobulinama infrastruktūra, didinama darbuotojų kvalifikacija bei įmonių efektyvumas, diegiamos naujos technologijos. Taip bus siekiama gerinti sąlygas investuoti, dirbti ir gyventi Lietuvoje.

Antra vertus, siekiant gerovės, svarbu, kad besivystanti ekonomika, pramonės gamyba racionaliai naudotų turimus išteklius, neterštų gamtos ir nekeltų grėsmės žmonių sveikatai, kiekvienas gyventojas galėtų pilnavertiškai dirbti ir rūpintis savo šeima, mokėtų naudotis internetu ir galėtų pasitelkti naujausias technologijas asmeniniam tobulėjimui.

Tą įgyvendinti padės ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje 2007–2013 m. (toliau – Strategija) numatyti keturi horizontalieji prioritetai – tai darnusis vystymasis, lyčių lygybė ir nediskriminavimas, informacinė visuomenė bei regioninė plėtra. Šios keturios sritys yra svarbios įgyvendinant tiek Žmogiškųjų išteklių plėtros, tiek Ekonomikos augimo, tiek Sanglaudos skatinimo veiksmų programas. Visų horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimas ir sėkmė daugeliu atveju priklauso būtent nuo pareiškėjų ir projektų vykdytojų iniciatyvumo.

Kas iš tiesų slypi po horizontaliųjų prioritetų pavadinimais ir kodėl svarbu juos įgyvendinti bei kaip tai padaryti? Atsakymus į šiuos ir kitus klausimus rasite šiame praktiniame horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo vadove, kuris yra skirtas tiek pareiškėjams, tiek projektų vykdytojams.

Pirmajame leidinio skyriuje trumpai aptariamas kiekvienas prioritetas bei pateikiami patarimai, kaip kiekvieną jų įgyvendinti projekto veiklose. Antrasis skyrius yra skiriamas projektams pagal skirtingas veiklos sritis, o pagal trečiajame skyriuje pateiktą anketą galima patikrinti, kokius horizontaliuosius prioritetus įgyvendina Jūsų projektas. Leidinyje taip pat pateikiama gerosios praktikos pavyzdžių iš ES struktūrinės paramos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento (toliau – BPD) įgyvendinimo laikotarpio – tikime, kad jie pagelbės geriau suprasti horizontaliųjų prioritetų taikymo galimybes ir paskatins tai daryti.

Viliamės, kad leidinys taps naudingu metodiniu įrankiu ir padės Jums įgyvendinant projektą! Sėkmės!

Finansų ministerija

Išleista Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos lėšomis

© Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Parengta bendradarbiaujant su Viešosios politikos ir vadybos institutu

2009 metai

Turinys

1. Trumpai apie horizontaliuosius prioritetus.....	4
1.1. Darnusis vystymasis	5
1.2. Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	7
1.3. Informacinė visuomenė.....	8
1.4. Regioninė plėtra	9
2. Horizontalieji prioritetai pagal projektų veiklos sritis.....	11
2.1. Aplinkosauga	12
2.2. Energetika.....	13
2.3. Informacinių ryšių technologijos	14
2.4. Mokslas ir švietimas	15
2.5. Sveikatos priežiūra	16
2.6. Transportas.....	17
2.7. Turizmas	18
2.8. Užimtumas ir socialinė aprėptis.....	19
2.9. Verslas.....	20
3. Horizontaliųjų prioritetų įtraukimas į projektus: anketa.....	21
Literatūros sąrašas	23

1. Trumpai apie horizontaliuosius prioritetus

Kodėl kai kurie ES struktūrinės paramos prioritetai vadinami horizontaliaisiais?

2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje numatyti keturi horizontalieji prioritetai:

- darnusis vystymasis;
- lyčių lygybė ir nediskriminavimas;
- informacinė visuomenė;
- regioninė plėtra.

Šie prioritetai yra horizontalūs, nes jie gali būti įgyvendinami visose srityse pagal ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją vykdomuose projektuose. Jų poveikis apima ne atskirų tikslų siekimą, o yra susijęs su beveik visomis gyvenimo sritimis. Pavyzdžiui, informacijos ir ryšio technologijas efektyvumui didinti galima naudoti įvairių projektų įgyvendinimo metu – nuo švietimo iki transporto ar turizmo; bet kuris projektas, į kurio veiklas tiesiogiai įtraukiami žmonės, turi siekti užtikrinti lygias dalyvavimo galimybes visiems ir pan.

Horizontalieji prioritetai – darnusis vystymasis bei lyčių lygybė ir nediskriminavimas – yra privalomi pagal ES struktūrinės paramos panaudojimo reikalavimus, o informacinė visuomenė ir regioninė plėtra yra numatyti atsižvelgiant į šalies nacionalinius poreikius.

Svarbu! | horizontaliuosius prioritetus gali ir turi atsižvelgti kiekvieno projekto rengėjai, bet kaip tai padaryti, priklauso nuo projekto rengėjų kūrybiškumo.

Kaip yra įgyvendinami horizontalieji prioritetai?

Horizontalieji prioritetai gali būti taikomi dviem svarbiausiais būdais. Dažniausiai horizontalieji prioritetai įgyvendinami juos integruojant į visus ES struktūrinės paramos veiksmų programų prioritetus ir priemones (integruotasis būdas). Tačiau kartais jiems įgyvendinti sudaromi atskiri prioritetai ar priemonės (diferencijuotasis būdas).

Integruotasis būdas:

visuose ES struktūrinės paramos programų prioritetuose ir priemonėse integruojami horizontalieji prioritetai; jie taikomi projektų lygmeniu. Daroma prielaida, kad visoms programoms ar jų dalims horizontalieji prioritetai panašiai aktualūs. Tai reikalauja mažiau pastangų programavimo ir įgyvendinimo metu, bet tikėtinas mažesnis įgyvendinimo veiksmingumas kitoms sąlygoms nesikeičiant.

Diferencijuotasis būdas:

horizontaliųjų prioritetų tikslams ir uždavinimas pasiekti numatomi atskiri veiksmai bei skiriama ES struktūrinė parama. Todėl ES struktūrinės paramos programose gali būti sudaromi atskiri prioritetai ar priemonės, skirtos horizontaliesiems prioritetams įgyvendinti. Daroma prielaida, kad horizontaliųjų prioritetų aktualumas skiriasi priklausomai nuo atitinkamos programos dalies.

Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo diferencijuotuoju būdu pavyzdžiai Lietuvoje 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. programavimo laikotarpiams

Horizontalusis prioritetas	2004–2006 m. BPD	2007–2013 m. veiksmų programa
Darnusis vystymasis	1.3 priemonė „Aplinkos kokybės gerinimas ir žalos aplinkai prevencija“	Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioritetas „Aplinka ir darnus vystymasis“; Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioritetas „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ (tik atitinkamos dalys)
Lygios galimybės	2.3 priemonė „Socialinės atskirties prevencija ir socialinė integracija“	Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 1 prioritetas „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ (tik atitinkamos dalys)
Informacinė visuomenė	3.3 priemonė „Informacinių technologijų paslaugų ir infrastruktūros plėtra“	Ekonomikos augimo veiksmų programos 3 prioritetas „Informacinė visuomenė visiems“
Regioninė plėtra	Atitinkamas prioritetas ar priemonės nenumatytos, bet keliose priemonėse buvo išskirta regioninė dimensija (pvz., 1.1. priemonė „Transporto infrastruktūros prieinamumo ir paslaugų kokybės gerinimas“, 1.4. priemonė „Sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimas ir modernizavimas“)	Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 1 prioritetas „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ (tik atitinkamos dalys)

Dėmesį horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimui svarbu skirti kiekviename projekto etape – rengiant, įgyvendinant, atliekant stebėseną ir vertinimą bei viešinant. Planuodami projektus pareiškėjai turėtų kūrybiškai pažvelgti į horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo galimybes, o taikomi sprendimai turėtų būti susiję su projekto turiniu.

Kaip projekto metu gali būti įgyvendinti horizontalieji prioritetai?

Horizontalieji prioritetai nėra papildoma veikla, kaip pavyzdžiui, projekto viešinimas. Jie turi būti įgyvendinami per paties projekto turinį, todėl apie tai reiktų galvoti dar rengiant projektą ir numatyti, kaip horizontalieji prioritetai bus įgyvendinami kiekviename projekto etape.

1. Projekto rengimas

- Situacijos analizė – kokie apribojimai ir kokios galimybės horizontaliųjų prioritetų srityje būdingi projektui?
- Konsultacijos su suinteresuotomis šalimis ir tikslinėmis grupėmis.

2. Projekto įgyvendinimas

- Kas dalyvauja?
- Kur yra vykdomas projektas?
- Koks vykdomų veiklų prieinamumas, jei jų rezultatas yra paslaugos ar jei darbui projekte samdomi žmonės?

3. Projekto viešinimas

- Ar horizontalieji prioritetai įgyvendinami per projekto turinį?
- Pateikimo forma: ar nėra diskriminuojančių vaizdinių, ar pati forma prieinama visiems, ar ji darni (pvz., naudojamas perdirbtas popierius), ar naudojamos informacinės ir ryšių technologijos, koks jų pasiekiamumas?

Kodėl svarbu įgyvendinti horizontaliuosius prioritetus?

Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimas teikia naudą ne tik visuomenei, bet ir patiems projektų vykdytojams. Pavyzdžiui, aplinkosaugos aspektų įgyvendinimas ilgainiui prisideda prie energijos vartojimo efektyvumo, informacinės visuomenės priemonės padeda veiksmingiau viešinti projektą ir teikti kai kurias paslaugas, o dėmesys lyčių lygybei ir nediskriminavimui stiprina darbuotojų motyvaciją. Projektų įgyvendinime taikant horizontaliųjų prioritetų nuostatas kuriamas dialogas tarp vietos bendruomenių ir atskirų visuomenės grupių, skatinamas ES paramos naudos supratimas, puoselėjimas bendras visuomeninis interesas ir gerovė. Regioninės plėtros srityje numatytos nuostatos padeda sumažinti socialinę atskirtį tarp atskirų šalies regionų, investiciniai projektai skatina ekonominių centrų plėtrą, miestelių gyvybingumą ir patrauklumą, reikiamos infrastruktūros kūrimą ir modernizavimą, efektyvesnę energijos išteklių panaudojimą, naujų užimtumo formų bei darbo vietų kūrimą.

1.1. Darnusis vystymasis

Darnusis vystymasis – tai toks vystymasis, kurio metu yra derinami ekonominiai, socialiniai ir aplinkos aspektai siekiant patenkinti dabarties kartos poreikius, kartu nepabloginant gyvenimo sąlygų ateities kartoms. Darnusis vystymasis taip pat reiškia išmintingo vartojimo siekimą, atskirties tarp turtingųjų ir neturtingųjų bei skurdo mažinimą, žmonių sveikatos ir aplinkos būklės gerinimą.

Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje darnusis vystymasis apibrėžiamas kaip „ekonomikos, socialinės plėtros ir aplinkos apsaugos tikslų derinimas atkreipiant dėmesį į daugialypę jų tarpusavyje priklausomybę bei numatomus įgyvendinimo padarinius“. Tai reiškia, kad ekonominis augimas turi skatinti socialinį progresą ir tausoti aplinką, socialinė politika turi prisidėti prie ekonomikos, o aplinkos apsauga – būti efektyvi kaštų požiūriu. Svarbu tai, kad 2007–2013 m. Strategijoje ir veiksmų programose darnusis vystymasis suvokiamas ne vien aplinkosauginiu aspektu, bet kaip visų trijų – socialinio, aplinkosauginio ir ekonominio – aspektų sąveika.

2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje numatyti šie darniojo vystymosi tikslai:

- švelninti klimato kaitą;
- vystyti transporto ir susisiekimo paslaugas bei infrastruktūrą, mažinant neigiamą poveikį aplinkai;
- skatinti darnią gamybą ir vartojimą;
- geriau valdyti gamtinius išteklius;
- mažinti skurdą ir socialinę atskirtį;
- mažinti grėsmes visuomenės sveikatai;
- spręsti demografinės ir emigracijos sukeltas problemas.

Gali būti rengiami projektai, skirti konkrečiai šiems tikslams pasiekti, tačiau verta atkreipti dėmesį, kad šio prioriteto veiksmus gali įgyvendinti visose srityse vykdomi projektai.

Kaip gali būti įgyvendinami darniojo vystymosi aspektai?

Ekonomikos augimo skatinimas	Aplinkosauginiai aspektai	Socialinis aspektas
<ul style="list-style-type: none"> Atlikti įvertinimą, kaip įgyvendintas projektas paveiks ekonomikos augimą (sukurti nauji produktai, daugiau pagaminama, panaudojant mažiau išteklių; didėja produkcijos eksportas ir pan.). Kurti naujas darbo vietas. Skatinti keitimąsi žiniomis ir gerąja praktika su mokslinių tyrimų organizacijomis ir kitomis suinteresuotomis šalimis, ypač pramonėje. Ir kt. 	<ul style="list-style-type: none"> Inicijuoti energijos auditą, kuris įvertintų natūraliųjų išteklių naudojimą projekto veikloms įgyvendinti. Atlikti skaičiavimus, kaip sumažės energijos poreikis įgyvendinus projektą. Naudoti atsinaujinančius energijos šaltinius (mažai taršių ir netaršių technologijų naudojimas; senų, aplinką teršiančių visuomeninio transporto priemonių pakeitimas mažiau taršiomis, naudojančiomis alternatyvius naftos produktams degalus). Vykdyti mokslinius tyrimus aplinkosaugos, socialinės aprėpties ir susijusiose srityse. Ir kt. 	<ul style="list-style-type: none"> Skatinti iš švietimo sistemos iškristusių vaikų grįžimą į mokyklas. Pritaikyti pastatus ir viešąjį transportą neįgaliesiems. Sukurti modernią ir šiuolaikišką sveikatos prevencijos ir priežiūros sistemą (nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros kūrimas). Diegti lanksčias darbo organizavimo formas. Vaikų skurdo ir socialinės atskirties mažinimo ir vaikų teisių užtikrinimas. Socialinės partnerystės tarp viešojo ir privataus sektorių skatinimas, socialinio dialogo plėtra. Ir kt.

Darniojo vystymosi matmuo turi atsirasti visuose projekto etapuose

Projekto rengimas

- Įvertinti projekto ekonominę vertę: kaip padidės gamyba, eksportas, turistų srautai; kiek darbo vietų bus sukurta; kiek bedarbių bus įdarbinta ir pan.
- Nustatyti, ar turės ir kokį poveikį turės įgyvendinamas projektas vietos kraštovaizdžiui, biologinei įvairovei, vandens ir dirvožemio kokybei.
- Įvertinti kuriamų paslaugų prieinamumą, nustatyti, kokias problemas padės išspręsti projektas, pvz.: galbūt patobulinti viešojo transporto tinklai leis žmonėms pasirinkti darbą kitame mieste ir pan.

Projekto įgyvendinimas

- Pirmenybę teikti ekologiškiems, padedantiems taupyti energiją ir žaliavas sprendimams: mažiau teršiančioms technologijoms; mažiau energijos naudojančioms įrenginiams.
- Naudoti antrines žaliavas, atsinaujinančius išteklius naudojančias priemones.

Projekto stebėseną ir vertinimą

- Konkrečiai apibrėžti tikslus, kurie leis matuoti pažangą: įvardyti rodiklius, leidžiančius įvertinti pažangą (pavyzdžiui, nedarbo lygio kitimas, įmonės ar įstaigos taršos rodikliai ir pan.).
- Remiantis šiais rodikliais, nustatyti pradinį tašką: koks šiuo metu yra nedarbo lygis? koks taršos lygis? numatyti vertinimą, kaip pasikeis tarša (anglies dvideginio išmetimas), nedarbo lygis įgyvendinus projektą.
- Naudoti rodiklius, stebint, kaip siekiama išsikeltų tikslų ir rezultatus paskelbti projekto ataskaitoje.

Projekto viešinimas

- Viešinant projektą, naudoti aplinką tausojančias priemones ir žaliavas (perdirbtą popierių), informacines ir ryšio technologijas.
- Įvertinti, ar visos grupės galės pasinaudoti informacija, pvz.: ar ji tinkamai pritaikyta akliesiems.
- Viešinimo medžiagoje skatinti darnų vartojimą, informuoti apie projekto indėlį darniosios plėtros srityje.

Atminkite! Nėra reikalaujama, kad projekto poveikis visoms sritims būtų teigiamas. Svarbu, kad jis būtų įvertintas ir dedamos visos pastangos, kad jis nebūtų neigiamas.

1.2. Lyčių lygybė ir nediskriminavimas

Lyčių lygybė – moterų ir vyrų lygių galimybių užtikrinimas bei bet kokios diskriminacijos etninės ar rasinės priklausomybės, amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos, tikėjimo ar įsitikinimo pagrindu panaikinimas. Diskriminacija gali būti patiriama įvairiose gyvenimo srityse – užimtumo, socialinės apsaugos, švietimo, naudojantis paslaugomis ir t. t. Lygybės samprata apėmia ir asmenų teisinę lygybę – vienodą įstatymų požiūrį į asmenis, jiems renkantis tam tikrą elgesio variantą ar reikalaujant tam tikros pareigos vykdymo iš asmenų analogiškoje situacijoje.

Diskriminacija gali būti tiek tiesioginė, tiek netiesioginė. Tiesioginė diskriminacija – tai blogesnių sąlygų sudarymas vienai grupei kitos atžvilgiu dėl konkretaus požymio, pavyzdžiui, lyties, etniškumo ar seksualinės orientacijos. Tuo tarpu netiesioginė diskriminacija pasireiškia tuomet, kai visiems gyventojams taikomos vienodos sąlygos ar reikalavimai, tačiau kai kurias grupes jie paveikia labiau nei kitas.

Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje lyčių lygybė ir nediskriminavimas yra apibrėžiamas kaip „moterų ir vyrų lygių galimybių užtikrinimas bei bet kokios diskriminacijos etninės ar rasinės priklausomybės, amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos, tikėjimo ar įsitikinimo pagrindu panaikinimą“. Tai reiškia, kad siekiama užtikrinti moterų ir vyrų lygybę visose srityse bei panaikinti diskriminaciją visais pagrindais.

2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje numatyti šie lyčių lygybės ir nediskriminavimo tikslai:

- siekti vienodos ekonominės moterų ir vyrų padėties;
- didinti galimybes derinti šeimos ir darbo įsipareigojimus;
- skatinti vienodą moterų ir vyrų dalyvavimą priimant sprendimus;
- keisti diskriminuojantį požiūrį į moterų ir vyrų vaidmenis ekonominėje veikloje;
- didinti bendrą visuomenės supratimą diskriminacijos srityje.

Atsižvelgus į šiuos tikslus bet kurio projekto įgyvendinimo metu gali būti apgalvoti ir įgyvendinti tam tikri lyčių lygybės ir nediskriminavimo aspektai.

Pavyzdžiai, kaip projektų metu gali būti įgyvendinti šie prioritetai:

- skatinti šeimai palankias darbo vietas;
- diegti lanksčias darbo ir darbo organizavimo formas;
- įtraukti moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo nuostatus į įmonės teisinius ir strateginius dokumentus, įskaitant kolektyvines sutartis;
- parengti mokymo / informacinę medžiagą moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo klausimais;
- įrengti vaikų kambarius dirbančioms motinoms / tėvams įmonėje / įstaigoje;
- plėtoti nestacionarias socialines paslaugas;
- skatinti moterų verslumą;
- teikti konsultacijas kaimo moterims, pradedančioms plėtoti arba plėtojančioms verslą kaimo vietovėse;
- skatinti moterų, nukentėjusių nuo smurto ir prekybos žmonėmis, reintegraciją į darbo rinką;
- skatinti moterų ir vyrų lygybę moksle ir (arba) populiarinti mokslą ir technologijas;
- pritaikyti darbo vietas fizinę negalią turintiems asmenims;
- įrengti įvažiavimus neįgaliesiems ir kt.

Lyčių lygybės ir nediskriminavimo matmuo turi atsirasti visuose projekto etapuose

Projekto rengimas

- Įtraukti tikslines grupes ir konsultuotis su jų atstovais: išsiaiškinti jų poreikius, pagrindines problemas.
- Konsultuotis su partneriais, vietos institucijomis, vietos mokslo ir švietimo sistemų darbuotojais.
- Numatyti, kaip viešinimo priemonės galėtų padėti įgyvendinti lyčių lygybės ir nediskriminavimo principus.

Svarbu! Projekto rengimo metu nustačius galimas problemas, projektas turėtų būti organizuojamas taip, kad nesudarytų tiesioginių ar netiesioginių kliūčių pasinaudoti jo rezultatais ar jame dalyvauti. Šias kliūtis projekto vykdytojai gali sumažinti arba panaikinti, pvz., padengti dalyvių kelionės išlaidas, pasiūlyti vaikų priežiūros paslaugą projekto veiklų metu, pasirinkti projekto vykdymo vietą, kuri būtų pasiekiamą viešuoju transportu, sukurti lankstų projekto veiklų grafiką, suteikti galimybę dirbti dalį darbo dienos ar pagal lankstų darbo grafiką.

Projekto įgyvendinimas

- Įtraukimas: ar galimybė įsidarbinti projekto metu yra vienodai atvira visiems?
- Prieinamumas: ar projekto vietą galima pasiekti viešuoju transportu? Jei įgyvendinami rekonstrukcijos, statybos plėtros darbai – ar įgyvendinus darbus vieta taps prieinamesnė, pavyzdžiui, judėjimo negalią turintiems žmonėms? Derėtų atsižvelgti į neįgaliųjų galimybes dalyvauti projekte, pasinaudoti projekto medžiaga.
- Žinios apie lyčių lygybės ir nediskriminavimo principą skleidimas: ar apie taikomus lyčių lygybės ir nediskriminavimo principus informuojami darbuotojai, klientai, visuomenė? Ar šis įsipareigojimas atsispindi įvairiuose dokumentuose, pavyzdžiui, rinkodaros strategijoje, ataskaitose, mokymuose?
- Pritaikyta medžiaga: ar projekte naudojama medžiaga yra nediskriminuojanti, ar ji keičia diskriminuojantį požiūrį? Ar medžiaga yra pritaikyta pagal specialiuosius poreikius: pateikiama tekstu, garso, vaizdo įrašu, Brailio raštu ir pan.?
- Lankstus požiūris: ar lanksčiai žiūrima į veiklų organizavimą laiko atžvilgiu? Ar atsižvelgiama į žmonių, turinčių globos įsipareigojimų, poreikius?
- Parama: ar teikiama papildoma parama, kad projekto veiklos taptų prieinamos tikslinėms grupėms?

Projekto stebėseną ir vertinimą

- Numatyti rodiklius, kaip bus matuojamas lyčių lygybės ir nediskriminavimo tikslų pasiekimas: pavyzdžiui, specialių poreikių turinčių žmonių nedarbo lygis, lyginant su šalies vidurkiu, kokia dalis tikslinės grupės gyvena skurde ir pan.
- Remiantis šiais rodikliais, nustatyti esamą situaciją: koks yra moterų nedarbo lygis, kokia dalis vyresniojo (senyvo) amžiaus asmenų gyvena skurde ir t.t.
- Naudojant rodiklius stebėti, kaip siekiama nusistatytų tikslų ir šiuos duomenis pateikti projekto ataskaitoje.

Projekto viešinimas

- Ar viešinimo medžiaga yra prieinama visiems: ar pritaikyta neįgaliesiems, leidžiama įvairiomis kalbomis?
- Ar viešinimo žinutėje akcentuojama lyčių lygybės ir nediskriminavimas: pvz., pritaikius parkus neįgaliesiems, tai reiktų akcentuoti projekto viešinimo priemonėse, t.y. informacinėje sklaidoje apie projektą svarbu įvardyti aktualią informaciją, kaip projektas keičia lankytino objekto patrauklumą nediskriminavimo aspektais.
- Viešinant informaciją ar projektą, kuriant informacinę medžiagą, vartoti tokią kalbą ir naudoti tokias iliustracijas, kurios būtų tinkamos įvairioms visuomenės grupėms.

1.3. Informacinė visuomenė

Informacinė visuomenė – ekonominio augimo ir darbo vietų atsiradimo veiksnys, kuris apima naujų informacinių technologijų paslaugų ir funkcijų kūrimą bei jų naudotojų aprūpinimą ir kompetencijos didinimą. Jos pagrindą sudaro informacinių ir ryšių technologijų (toliau – IRT) plėtra bei skverbtis įvairiose žmonių veiklos srityse, kuriant specifines gamybos, mokymosi, darbo organizacijos ir kasdienės sąveikos formas. Šis prioritetą apima IRT plėtros ir naudojimo skatinimą, siekiant didesnio pasiekiamumo visiems ir visur. Informacinės visuomenės kūrimui yra svarbi trijų elementų – e-paslaugų ir turinio, infrastruktūros ir technologijų bei atitinkamus įgūdžius turinčių vartotojų – sąveika.

Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje informacinė visuomenė išskiriama ir kaip atskiras Ekonomikos augimo veiksmų programos prioritetą „Informacinė visuomenė visiems“, ir kaip vienas iš keturių horizontaliųjų nacionalinės strategijos įgyvendinimo prioritetų. Ji apibrėžiama kaip „ekonominio augimo ir darbo vietų atsiradimo veiksnys, kuris apima naujų informacinių technologijų paslaugų ir funkcijų kūrimą bei jų naudotojų aprūpinimą ir kompetencijos didinimą“.

2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje numatyti šie informacinės visuomenės tikslai:

- didinti gyventojų kompetenciją IRT srityje;
- plėsti elektroninį turinį ir paslaugas;
- skatinti IRT naudojimą viešajame ir privačiame sektoriuose.

Pavyzdžiai, kaip projektų metu gali būti įgyvendinti šie prioritetai:

- taikyti IRT paslaugų kūrimui;
- mokyti žmones pasinaudoti IRT paslaugomis ar apskritai naudotis informacijos ir ryšio technologijomis;
- suteikti žmonėms žinių apie galimas elektronines paslaugas ir supratimą apie naudojimosi elektroninėmis paslaugomis naudą;
- kurti interneto infrastruktūrą, didinti jo prieigą;
- didinti vartotojų elektroninio raštingumo gebėjimus;
- spręsti duomenų apsaugos klausimus;
- diegti IRT inovacijas verslo įmonėse;
- vykdyti IRT tyrimus;
- didinti IRT prieinamumą tam tikroms visuomenės grupėms pvz., vyresnio amžiaus, kaimo vietovėse gyvenantiems asmenims, asmenims, turintiems negalią;
- plėtoti viešąsias elektrones paslaugas ir kt.

Informacinės visuomenės matmuo turi atsirasti visuose projekto etapuose

Projekto rengimas

- Nustatyti, kokie yra skaitmeninę atskirtį patiriančių grupių poreikiai ir kokios pagrindinės kliūtys, trukdančios naudoti ar mokytis naudotis IRT.
- Numatyti, kokias projekto veiklas būtų galima vykdyti naudojant IRT: administruoti, viešinti, mokyti ir pan.
- Nustatyti, kokias paslaugas būtų galima teikti naudojant IRT.
- Planuojant diegti IRT projekto administravimui ar viešinimui, užtikrinti, kad darbuotojai dar iki prasidedant projekto veikloms įgytų pakankamai įgūdžių. Jei projekto įgyvendinimo metu bus diegiamos elektroninės paslaugos, išsiaiškinti, ar tikslinei grupei, kuriai kuriama paslauga, neprireiks papildomų mokymų.
- Įvertinti IRT priemonių diegimo tikslingumą ir efektyvumą. Jei jis neigiamas, verčiau šio prioriteto netaikyti arba rasti priemonių neigiamam poveikiui kompensuoti.

Projekto įgyvendinimas

- Skatinti ne tik el. paslaugų kūrimą, bet ir jų naudojimą (informavimu, mokymais).
- Diegti IRT ir kurti novatoriškas paslaugas, kurti verslo ir akademinės bendruomenės partnerystę.
- Pasirūpinti IRT paslaugų tęstinumu po to, kai projektas bus baigtas.

Projekto stebėseną ir vertinimą

- Pasirinkti tinkamus rodiklius stebėsenai ir vertinimui, pavyzdžiui, interneto skvarba regione, kompiuterizuotų mokyklų skaičius.
- Remiantis numatytais rodikliais nustatyti esamos situacijos pokytį ir tam tikrų vertinimo kriterijų pažangą, pvz., kompiuterizuotų darbo vietų klasėse skaičiaus augimas, elektroninio raštingumo tam tikroje tikslinėje grupėje didėjimas ir pan.
- Naudoti rodiklius, stebint, kaip siekiama išsikeltų tikslų ir rezultatus paskelbti projekto ataskaitose.

Projekto viešinimas

- Ieškoti optimalių viešinimo naudojant IRT būdų: galbūt nebūtina kurti atskiros svetainės, bet verčiau pasiūlyti nuorodą ar reklamos skydelį į projektą populiariam naujienų portalui?
- Informuoti apie sukurtas el. paslaugas (pagal poreikius gali būti naudojamos skelbimų lentos, standai, informacija švietimo įstaigose ir pan.)
- Ieškoti patrauklių turinio pateikimo būdų (grafinio vaizdavimo, įgarsinimo akliems ir pan.)

1.4. Regioninė plėtra

Regioninė politika – tai socialinių ir ekonominių skirtumų tarp regionų ir regionų viduje mažinimas. Regioninė politika vykdoma dviem kryptimis: valstybės viduje (nacionalinė regioninė politika) ir ES šalyse (ES regioninė politika). Tai viena svarbiausių ES politikos sričių, kuria siekiama pagrindinio tikslo – sumažinti regionų išsivystymo lygio skirtumus ir nepalankiausias sąlygas turinčių regionų arba salų, įskaitant kaimo vietoves, atsilikimą.

Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje regioninė plėtra apibrėžiama kaip „socialinių ir ekonominių skirtumų tarp atskirų šalies regionų ir regionų viduje mažinimas“. Šiuo horizontaliuoju prioritetu siekiama derinti investicijas į infrastruktūrą, žmogiškuosius išteklius ir verslo konkurencingumą mažiau išsivysčiusiuose regionuose ir savivaldybėse.

2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje numatyti šie regioninės plėtros tikslai

- Sudaryti sąlygas didinti teritorinę socialinę sanglaudą tarp regionų ir jų viduje.
- Didinti miesto ir kaimo gyvenamųjų vietovių integraciją.

Pavyzdžiai, kaip projektų metu gali būti įgyvendinti šie prioritetai:

- Pasirinkti projekto veiklų įgyvendinimui probleminį regioną ir įvertinti, kaip projektas prisidės sprendžiant regiono problemas.
- Plėtoti kelių infrastruktūrą ir viešąjį transportą probleminėse teritorijose, kaimų vietovėse, kurti ir tobulinti informacinę ir transporto struktūrą, integruojančią kaimo ir miesto vietoves.
- Kurti ir tobulinti viešąją infrastruktūrą, rekreacines zonas.
- Kurti ir tobulinti socialinę infrastruktūrą (ikimokyklinio ugdymo, švietimo, kultūros, bendruomenių veiklos centrų).
- Mažinti probleminių teritorijų gyventojų atskirtį IRT srityje.
- Skatinti užimtumą ir kurti darbo vietas probleminiuose regionuose.
- Įtraukti vietines mokymo institucijas ar dėstytojus.
- Įtraukti vietos bendruomenę į projektų planavimą ir įgyvendinimą dialogo turų, apskritojo stalo diskusijų metu.
- Koordinuoti veiklą, susijusią su regioniniuose centruose ir probleminėse teritorijose bei kaimo vietovėse įgyvendinamais kompleksinės urbanistinės plėtros projektais – socialines paslaugas teikiančias įstaigas steigti tose teritorijose, kur yra regeneruojamos ir tvarkomos viešosios erdvės ir kt.

Svarbu! Įgyvendinant regioninės plėtros prioritetą svarbu projektų rengimo etape įtraukti vietos bendruomenes ir išsiaiškinti jų poreikius. Įgyvendinamo projekto planuojamą poveikį regionui bei jo gyventojams rekomenduojama įvertinti visiems projektų vykdytojams.

Regioninės plėtros matmuo turi atsirasti visuose projekto etapuose

Projekto rengimas

- Atsižvelgti į nacionalinius ir regioninius plėtros planus bei politiką: kaip projektas prisidės prie jų?
- Nustatyti, prie kokių svarbių problemų sprendimo prisidės projektas, ir įvertinti jo indėlį.
- Konsultuotis su vietos institucijomis, veikiančiomis vietovėse, kur bus vykdomas projektas: įtraukti jas kuriant projektą.
- Konsultuotis su vietos bendruomene, rengiant projektą atsižvelgti į vietos bendruomenės poreikius, išsiaiškinti lūkesčius.

Projekto įgyvendinimas

- Konsultuotis su vietos valdžios institucijomis, vietos bendruomene.
- Suteikti galimybę vietos bedarbiams įsidarbinti projekto veiklose.
- Įtraukti vietos švietimo ir mokymo institucijų atstovus ir dėstytojus.
- Numatyti, kokias viešąsias, socialines paslaugas būtų galima perkelti į vietovę, sutvarkius infrastruktūrą ir viešąsias erdves.

Projekto stebėseną ir vertinimą

- Pasirinkti tinkamus stebėsenos ir vertinimo rodiklius, pvz., nedarbo lygis regione.
- Remiantis pasirinktais rodikliais nustatyti esamos situacijos pokytį ir tam tikrų vertinimo kriterijų pažangą, pvz., perkvalifikuotų asmenų skaičiaus pokytis, suteiktų profesijų įgūdžių spektro pokytis ir pan.
- Naudoti rodiklius, stebint, kaip siekiama išsikeltų tikslų ir rezultatus paskelbti projekto ataskaitose.

Projekto viešinimas

- Informuoti regiono ar vietos institucijas, kitas suinteresuotąsias grupes apie projekto stebėsenos ir vertinimo rezultatus, svarbiausias pamokas regionų plėtrai.
- Numatyti viešinimo priemones, padedančias skleisti informaciją bendruomenėje ir ją įtraukti į projekto veiklas.
- Įtraukti vietos žiniasklaidą, švietimo įstaigas ir pan.

2. Horizontalieji prioritetai pagal projektų veiklos sritis

Šiame skyriuje pateikiamos horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo rekomendacijos pagal projektų veiklos sritis – aplinkosaugos, energetikos, informacinės visuomenės, mokslo ir švietimo, sveikatos priežiūros, transporto, turizmo, užimtumo ir socialinės aprėpties bei verslo srityse vykdomiems projektams.

Kiekviename poskyryje pristatoma, kokie projektai, finansuojami iš ES struktūrinių fondų 2007–2013 m. gali priklausyti konkrečiai sričiai, o lentelėje ar tekste pateikiamos horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo rekomendacijos. Suprantama, patarimų sąrašas nėra baigtinis ir kiekvieno projekto rengėjai turėtų atsižvelgti į savo specifiką, rinkdamiesi prioritetus bei taikytinus principus. Prie kiekvienos srities taip pat pateikiamas gerosios praktikos pavyzdys, atskleidžiantis praktines horizontaliųjų prioritetų taikymo galimybes.

Kai kurie horizontaliųjų prioritetų principai gali būti taikomi visose srityse įgyvendinamuose projektuose. Šiuos principus pateikiame šio skyriaus pradžioje.

Darnaus vystymosi srityje:

- Įvertinti, kokią ekonominę naudą suteikia projektas (pagrindas kurtis tam tikram verslui, plėtoti paslaugas ir pan.), įvardyti tam tikrą infrastruktūrą bei jos prieinamumą.
- Projekto įgyvendinimo metu naudoti ekologiškas, iš antrinių žaliavų pagamintas medžiagas.
- Parengti visų galimų poveikių aplinkai sąrašą ir numatyti būdus kaip jų galima išvengti ar sumažinti.
- Taupiai ir efektyviai naudoti visus esamus gamtos išteklius.

Lyčių lygybės ir nediskriminavimo srityje:

- Įdiegti lanksčias darbo organizavimo formas, darbo ne visą dieną ar nuotoliniu būdu galimybę, įsteigti vaikų kambarius įstaigose.
- Įtraukti moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo nuostatas į įmonės, įstaigos teisinius ir strateginius dokumentus, įskaitant kolektyvines sutartis.
- Pritaikyti infrastruktūrą bei paslaugas specialių poreikių turintiems žmonėms.
- Skatinti specialių poreikių turinčių žmonių, socialiai pažeidžiamų, socialinės rizikos grupių žmonių dalyvavimą darbo rinkoje.

Informacinės visuomenės srityje:

- Naudoti IRT projekto veikloms administruoti.
- Asmenims, dirbantiems projekte, rengti mokymus apie IRT.
- Naudoti IRT projekto veikloms viešinti.

Regioninės plėtros srityje:

- Projekto veikloms įgyvendinti pasirinkti probleminių regioną.
- Į projekto veiklą įtraukti vietos bedarbius (įdarbinti juos).
- Konsultuotis su vietos institucijomis, mokslo įstaigų darbuotojais, vietos gyventojais.
- Nustatyti, kaip projektas prisideda prie regiono ar valstybės strateginių tikslų.
- Plėtoti infrastruktūrą, paslaugas, leidžiančią didinti tolygią kaimo ir miesto vietovių plėtrą, sumažinti socialinius, ekonominius ir kitus skirtumus.

2.1. Aplinkosauga

Aplinkosaugos srityje įgyvendinami projektai apima užterštų teritorijų, vandens telkinių valymą, pajūrio zonos tvarkymo darbus, daugiabučių ir viešosios paskirties pastatų renovavimą, atliekų tvarkymo sistemos kūrimą ir diegimą ir kt. Šios srities projektuose galima įgyvendinti įvairius horizontaliųjų prioritetų aspektus:

Darnusis vystymasis	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	Informacinė visuomenė	Regioninė plėtra
<ul style="list-style-type: none"> Stabdyti biologinės įvairovės nykimą, skatinti jos apsaugą. Atkurti pažeistas teritorijas ir pritaikyti jas lankymui. Įgyvendinti šalies vandenų valdymo sistemą upių baseinų principu. Parengti teritorijų planavimo dokumentus ir gamtotvarkos planus saugomose teritorijose. 	<ul style="list-style-type: none"> Pritaikyti paveldo objektų, saugomų teritorijų prieigų, viešosios paskirties objektų infrastuktūrą specialių poreikių turintiems žmonėms. Vykdyti šviečiamąją ir informacinę sklaidą aplinkosauginėmis temomis nepažeidžiant amžiaus, lyties lygybės principų ir aspektų. Rengiant teritorijų planavimo dokumentus, vykdant renovaciją taikyti nediskriminavimo principą kiekvienai susijusiai socialiniai grupei. 	<ul style="list-style-type: none"> Vykdyti aplinkosauginį švietimą naudojant IRT. Skatinti pažinti ir tausoti vietovės gamtą, kraštovaizdį ir vietovės geologinius bruožus projekto įgyvendinimo teritorijoje kuriant audiovizualinius katalogus, elektroninius gidus. Kartografuoti elektroninėje dokumentacijoje krašto, šalies ir ES svarbos gamtines buveines. 	<ul style="list-style-type: none"> Planuojant projektą, atsižvelgti į vietos gyventojų poreikius. Susisiekti su vietiniais aplinkosaugos ekspertais, susipažinti su regione jau vykdoma veikla, pasinaudoti esama patirtimi, įtraukti vietos ekspertus į projekto veiklą („neišradinėti dviračio“).

Geroji praktika. Projektas „Gavaičio ežero buvusios taršos padarinių likvidavimas“, projekto vykdytojas – Ignalinos rajono savivaldybės administracija.

Savivaldybė pasirinko valyti strategiškai geroje vietoje (Ignalinos mieste) esantį ir labiausiai užterštą ežerą. Renkantis, kurį ežerą valyti šiame ežeringame krašte, buvo įvertintas ne tik aplinkosauginis, bet ir socialinis-ekonominis poveikis. Specialiai pritaikytoje teritorijoje išikūrė poilsio stovykla (kempingas), futbolo aikštelė, automobilių stovėjimo aikštelė, maitinimo įstaigos, ežere galima plaukioti valtimis ir pan. Išvalius Gavaičio ežerą, jo apylinkės tapo traukos centru gyventojams ir Ignalinos miesto lankytojams. Akivaizdžiausias projekto poveikis yra aplinkosaugai – sudarytos prielaidos biologinei įvairovei ir natūraliai ekosistemai atsikurti, taip pat pagerintos ežero ir jo pakrančių rekreacinės savybės. Be to, šis projektas yra svarbi miesto įvaizdžio gerinimo priemonė (regioninės plėtros aspektas).

Gavaičio ežere vyksta valymo darbai

2.2. Energetika

Energetikos srityje įgyvendinami projektai apima elektros, gamtinių dujų, šilumos tiekimo, perdavimo bei skirstymo sistemų renovavimą ir rekonstrukciją; atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimą energijos gamybai ir kt. Šios srities projektuose galima įgyvendinti įvairius horizontaliųjų prioritetų aspektus.

Darnusis vystymasis	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	Informacinė visuomenė	Regioninė plėtra
<ul style="list-style-type: none"> Planuoti ir įgyvendinti prisitaikymo prie kintančių energijos poreikių priemones. Užtikrinti švaresnę energijos gamybą ir skatinti atsinaujinančių energijos šaltinių pritaikymą energijos gamybai. Renovuoti esamus pastatus, taip padidinant jų energetinį efektyvumą. Diegti naujas ir atsinaujinančias energijos formas, anglies dioksido absorbavimo technologijas. Taupyti energiją arba sukurti sąlygas vartotojams energiją vartoti taupiai. 	<ul style="list-style-type: none"> Užtikrinti nediskriminuojančio ir stereotipus laužančio energijos išteklių tausojo priemonių diegimo programą. Pritaikyti energetinių šaltinių prieinamumą ir infrastruktūrą bei paslaugas įvairių socialinių ir specialiųjų poreikių turintiems asmenims. Kurti atsinaujinančių energijos išteklių priėgimą nediskriminuojant socialiniu- ekonominiu atžvilgiu. 	<ul style="list-style-type: none"> Efektyviam energijos išteklių panaudojimui taikyti pažangias IRT ir vieningas platformas. Informuoti visuomenę apie energijos išteklių tausojo svarbą didinti jos sąmoningumą naudojantis elektroninėmis paslaugomis bei el. dokumentų administravimo įrankiais. Plėtoti energijos išteklių apskaitos paslaugas, naudojant informacines ir ryšio technologijas. 	<ul style="list-style-type: none"> Projekto veikloms pasirinkti regioną (-us), kuriame (-uose) opesnės energetikos problemos. Konsultuotis su vietos institucijomis, įstaigomis, naudotis jų patirtimi. Užtikrinti, kad prie modernizuotos ir / arba diversifikuotos gamybos energijos tinklų infrastruktūros galėtų prisijunti ir ja naudotis ne tik tikslinio regiono gyventojai, bet ir atokesnės vietovės.

Geroji praktika. Projektas „Demonstracinė termofikacinė elektrinė Panevėžyje“, projekto vykdytojas – AB „Panevėžio energija“.

Projekto metu buvo pastatyta nauja moderni termofikacinė elektrinė vienos iš rajoninių katilinių teritorijoje. Nauja elektrinė leido padidinti šilumos ir elektros energijos gamybos apimtį, o nutiesus aukštos įtampos elektros liniją, termofikacinė elektrinė buvo sujungta su elektros perdavimo tinklais. Šis projektas padėjo užtikrinti šilumos gamybos Panevėžio miestui patikimumą, kokybę, stabilumą, padidinti elektros energijos tiekimo saugumą ir patikimumą.

Aplinkosauginis aspektas: rengiant projektą buvo įvertinta, kaip sumažės aplinkos tarša anglies dvideginiu, pastačius naują termofikacinę elektrinę. Nustatyta, kad įgyvendinus projektą, anglies dvideginio išmetimai galės sumažėti beveik per pusę lyginant su energija, kurią gaminant naudojamas iškastinis kuras. Be to, projekto vykdytojai apskaičiavo, kad įgyvendinus projektą, sumažėtų ir kuro transportavimo, reikalingo energijai pagaminti, išlaidos bei su tuo susijusi aplinkos tarša.

Ekonominė nauda: didesni bendrovės elektros energijos gamybos pajėgumai, leidžiantys užtikrinti miesto gyventojų elektros bei šilumos energijos poreikius. Taip pat sukuriama papildoma darbo vietų regiono gyventojams.

Demonstracinė termofikacinė elektrinė Panevėžyje

2.3. Informacinių ryšių technologijos

Informacinės visuomenės srityje įgyvendinami projektai apima privataus ir viešojo sektoriaus darbuotojų mokymus, viešųjų elektroninių paslaugų plėtrą, plačiajuosčio interneto plėtrą ir kt. Informacinė visuomenė apima labai platų veiklų spektrą, tad šios srities projektuose galima įgyvendinti įvairius horizontaliųjų prioritetų aspektus:

Darnusis vystymasis	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	Informacinė visuomenė	Regioninė plėtra
<ul style="list-style-type: none"> • Vykdyti viešojo sektoriaus paslaugų perkėlimą į elektroninę erdvę taikant „vieno langelio“ principą. • Skatinti elektroninių paslaugų diegimą verslo sektoriuose, gamybinių procesų automatizavimą ir inovatyvių technologijų taikymą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Užtikrinti lygų, nediskriminuojantį ir stereotipus laužantį IRT švietimą berniukams ir mergaitėms, taip pat – specialiųjų poreikių turintiems asmenims. • Pritaikyti IRT infrastruktūrą bei paslaugas specialiųjų poreikių turintiems žmonėms. • Kurti priemones, kurios prisidėtų naikinant moterų diskriminaciją, stiprintų lyčių lygybę IRT srityje: identifikuoti ir naikinti lyčių bei kultūrinius barjerus, rengti mokymus ir pan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Plėtoti skaitmenines švietimo priemones (mokymų medžiagą internete, elektronines švietimo sistemas). • Didinti skaitmeninėje atskirtyje atsідūrusių asmenų supratimą apie IRT naudą. • Plėtoti paslaugas, teikiamas naudojant informacines ir ryšio technologijas. • Mokyti asmenis naudotis IRT. • Nustatyti ir atsižvelgti į priežastis, skatinančias tam tikrų grupių skaitmeninę atskirtį. • Didinti IRT prieinamumą mokyklose, bibliotekose, viešosiose erdvėse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Projekto veiklas vykdyti regionuose, kuriuose IRT skvarba mažiausia ar netolygiausia. • Konsultuotis su vietos institucijomis, švietimo įstaigomis, naudotis jų patirtimi. • Identifikuoti vietos gyventojų poreikius IRT srityje, IRT skvarbą.

Geroji praktika. Projektas „Lietuvos e-piliečio kompiuterinio raštingumo pradmenys“, projekto vykdytojas – asociacija „Langas į ateitį“.

Projekto metu buvo rengiami mokymai kompiuterių klasėse ir kompiuterinio raštingumo įgūdžiai suteikti 50 tūkst. ekonomiškai aktyvių Lietuvos gyventojų. Šie mokymai leido padidinti bendrą Lietuvos gyventojų kompiuterinio raštingumo lygį, paskatino apmokytų asmenų konkurencingumą darbo rinkoje bei pagerino galimybes gauti darbui reikalingą informaciją, atvėrė platesnes mokymosi galimybes.

Pratęsus projektą, kompiuterinio raštingumo ir interneto pradmenų kursus baigė 400 neįgalių Lietuvos gyventojų iš 16 šalies savivaldybių. Mokymai truko 2 mėnesius. Mokymo turinys ir metodika buvo adaptuoti pagal neįgaliųjų poreikius.

Projekto „Langas į ateitį“ kompiuterinio raštingumo mokymai

Regioninės plėtros aspektas: projekto veikla, t.y. kompiuterinio raštingumo mokymai vykdyti visose šalies savivaldybėse. Į projekto populiarinimo veiklą buvo aktyviai įtraukti vietos lyderiai – savivalda, švietimo įstaigų darbuotojai, – kurie padėjo skleisti informaciją apie projekto naudą bei dalyvavo viešosiose diskusijose. Šie veiksmai, kaip ir aktyvi viešinimo veikla, pritaikyta kiekvienam regionui, leido užtikrinti aktyvų rajonų gyventojų dalyvavimą mokymuose.

Didinant kompiuteriu gebančių naudotis gyventojų skaičių, projekto metu buvo įgyvendintas informacinės visuomenės prioritetą bei sumažintas skaitmeninę atskirtį patiriančių šalies gyventojų skaičius.

Į nediskriminavimo aspektą buvo atsižvelgta, surengiant mokymus negalią turintiems žmonėms: užtikrinant mokymų vietos pasiekiamumą bei mokymų medžiagos pritaikymą specialiųjų poreikių turintiems žmonėms.

2.4. Mokslas ir švietimas

Mokslo srityje įgyvendinami projektai gali apimti mokslininkų tobulinimosi projektus, mokslo infrastruktūros projektų įgyvendinimą, mokslo tyrimus; taip pat švietimo sistemos tobulinimo projektus ir pan. Šios srities projektuose galima įgyvendinti įvairius horizontaliųjų prioritetų aspektus:

Darnusis vystymasis	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	Informacinė visuomenė	Regioninė plėtra
<ul style="list-style-type: none"> Skatinti mokslo, technologijų ir verslo integralumą ekonominei pažangai. Grąžinti mokyklų nelankančius mokinius į švietimo sistemą. Užtikrinti lanksčias ir kokybiškas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas. Padidinti ikimokyklinio ugdymo, dienos užimtumo, sveikatos ir socialinių, šeimos konsultavimo įstaigų prieinamumą. 	<ul style="list-style-type: none"> Diegti nuotolinio švietimo formas, leidžiančias derinti mokymąsi ar darbą su šeimos pareigomis. Atsižvelgti į specialių poreikių turinčius žmones, kuriant mokymo medžiagą. Parengti mokymo, informacinę medžiagą moterų ir vyrų lygybės bei nediskriminavimo klausimais. Pakeisti esamą diskriminuojančią mokymo medžiagą neutralia, adaptuoti ugdymo tvarkaraščius pagal socialinių grupių poreikius. Užtikrinti moterų ir vyrų lygias galimybes mokslo srityje, mažinti horizontalią ir vertikalią lyčių segregaciją moksle. Rengti studijas, tyrimus, apžvalgas moterų ir vyrų lygių galimybių bei nediskriminavimo srityse. 	<ul style="list-style-type: none"> Suskaitmeninti moklines bazes, archyvus ir pan., padidinti jų prieinamumą per IRT. Mokyti mokslo ir švietimo darbuotojus naudotis IRT. Plėtoti mokslo ir švietimo paslaugas, teikiamas naudojantis informacinėmis ir ryšio technologijomis. 	<ul style="list-style-type: none"> Projekto veikloms įgyvendinti pasirinkti probleminį regioną, pvz., atokiais vietoves, kur mokyklos sunkiai pasiekiamos. Įvertinti vietinių mokslo ir švietimo darbuotojų poreikius, pasinaudoti jų patirtimi. Plėtoti švietimo infrastruktūrą, pvz., galimybes vaikams iš atokių gyvenamųjų vietovių pasiekti mokyklas, plėtoti profesinio mokymo ir specialistų mokymų centrus.

Geroji praktika. 2004 – 2006 m. BPD projektas „Kurčiųjų teisės į išsilavinimą gimtąja kalba užtikrinimas („Mokytojau, kalbėk su manimi mano gimtąja kalba“), projekto vykdytojas – VšĮ Surdologijos centras.

Projekto rengėjai nustatė, kad kurčiųjų teisė mokytis gimtąja kalba yra pažeidžiama, mat kurčiųjų mokytojai nemoka lietuvių gestų kalbos. Šiuo atveju taikomas teigiamo poveikio veiksmas, t.y. projektas skirtas konkrečios problemos nediskriminavimo srityje sprendimui ir jo poveikis lygioms galimybėms yra akivaizdus. Įgyvendinant projektą buvo parengti dėstytojai, galintys apmokyti lietuvių gestų kalbos su kurčiaisiais dirbančius pedagogus ir administracijos darbuotojus. Taip pat projekte buvo naudojama nauja kalbos mokymo metodika – pedagogams dėstantys žmonės dirbo poromis – po vieną girdintį ir vieną kurčiąjį.

Įgyvendinant projektą buvo parengti dėstytojai, galintys apmokyti lietuvių gestų kalbos su kurčiaisiais dirbančius asmenis

2.5. Sveikatos priežiūra

Sveikatos priežiūros srityje galimi tokie projektai kaip sveikatos priežiūros sistemos darbuotojų mokymas ir kvalifikacijos kėlimas, naujų gydymo metodų, technologijų diegimas, taip pat visuomenės sveikatos, ligų prevencijos projektai, sveikatos priežiūros įstaigų renovacija ir pan. Šios srities projektuose galima įgyvendinti įvairius horizontalių prioritetų aspektus:

Darnusis vystymasis	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	Informacinė visuomenė	Regioninė plėtra
<ul style="list-style-type: none"> • Atnaujinti sveikatos priežiūros įstaigų ankstyvai ligų diagnostikai reikalingą infrastruktūrą. • Skatinti ir propaguoti sveiką gyvenseną. • Užtikrinti modernią sveikatos priežiūrą, jos prieinamumą ir efektyvumą. • Didinti sveikatos įstaigų prieinamumą. • Plėtoti ambulatorines sveikatos priežiūros paslaugas. • Optimizuoti stacionarias paslaugas. • Gerinti visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų savivaldybėse prieinamumą bei kokybę. • Didinti sveikatos specialistų, prisedančių prie sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo, kvalifikaciją. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mažinti profesinę lyčių atskirtį sveikatos apsaugos sektoriuje. • Identifikuoti įvairių grupių galimybes gauti kokybišką sveikatos apsaugą ir skirti lėšas prieinamumo toms grupėms, kurioms ji nepakankama, didinimui. 	<ul style="list-style-type: none"> • Didinti sveikatos apsaugos darbuotojų ir gyventojų galimybes naudotis mokslinėmis bazėmis, archyvais ir pan. • Stiprinti asmens sveikatos duomenų apsaugą. • Diegti IRT sveikatos priežiūros sektoriuje (pavyzdžiui, kuriant elektroninio užsiregistravimo pas gydytojus, tyrimų rezultatų patikrinimo ir pan. sistemas). 	<ul style="list-style-type: none"> • Atsižvelgti į regioninius sveikatos apsaugos prieinamumo netolygumus ir juos spręsti. • Planuoti sveikatos apsaugos įstaigų tinklą, užtikrinant lygų prieinamumą ir operatyvumą visų regionų gyventojams. • Įtraukti vietos NVO ir profesines organizacijas, derinant ir rengiant projektą.

Geroji praktika. 2004–2006 m. BPD projektas „Rytų ir pietryčių Lietuvos gyventojų sergamumo ir mirštamumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų mažinimas modernizuojant ir optimizuojant sveikatos priežiūros infrastruktūrą bei teikiamas paslaugas“, VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos.

Projektas buvo vykdomas Rytų ir Pietryčių Lietuvoje, kurios išsiskiria didesniais nei šalies vidurkis gyventojų sergamumo ir mirštamumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų rodikliais; taip pat pasižymi socialinėmis ir ekonominėmis problemomis, didesne nei šalies vidurkis bedarbyse (regioninės plėtros aspektas). Projektu buvo siekiama pagerinti šių rajonų ligonių priežiūros sąlygas remontuojant gydymo patalpas ir suteikiant reikalingą įrangą. Projekto rezultatas – tolygesnis gydymo įstaigų darbo apkrovų visame regione pasiskirstymas.

Įgyvendintas projektas padėjo pagerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą (sumažėjo eilės pas gydytojus) ir taip prisidėjo prie darniojo vystymosi prioriteto įgyvendinimo. Be to, įdiegtos informacinės technologijos, užtikrinančios patikimus duomenų apie paciento sveikatą ir gydymą mainus (informacinės visuomenės aspektas). Atnaujinant regiono sveikatos priežiūros įstaigas buvo padidintas ir jų energetinis efektyvumas. Taip atsižvelgta į aplinkosauginį aspektą. Projekto metu buvo kuriamos mobilios brigados, galinčios suteikti neatidėliotiną specializuotą kardiologinę pagalbą vietoje ir užtikrinti saugų itin grėsmingos būklės pacientų transportavimą į specializuotas pagalbos centrus. Taip buvo padarytas įnašas į sveikatos apsaugos paslaugų prieinamumą vyresnio amžiaus žmonėms ir neįgaliesiems (nediskriminavimo aspektas).

Nauja įranga, įsigyta įgyvendinus projektą

2.6. Transportas

Transporto srityje įgyvendinami projektai yra susiję su kelių, geležinkelių, jūrų ir oro transporto kokybės gerinimu bei galimybių plėtra, taip pat naujų transporto priemonių įsigijimu. Šios srities projektuose galima įgyvendinti įvairius horizontaliųjų prioritetų aspektus:

Darnusis vystymasis	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	Informacinė visuomenė	Regioninė plėtra
<ul style="list-style-type: none"> Naudoti biodegalus ar kitus alternatyvius naftos produktams degalus. Užtikrinti taršos prevenciją. Įvertinti klimato kaitos įtaką transporto sektoriui. Spręsti miesto plėtros, transporto kamščių ir pan. problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> Naikinti lyčių atskirtį ir diskriminacines nuostatas tarp transporto darbuotojų profesijų. Atlikti atvejo studijas, kurios išsiaiškintų įvairių visuomenės grupių poreikius ir galimybes naudotis transportu. Transporto tinklų plėtrą planuoti taip, kad, pvz., mažamečius vaikus auginančios šeimos bei vyresnio amžiaus žmonės pasiektų reikiamas viešojo sektoriaus įstaigas iš atokesnių vietovių. Pritaikyti transporto infrastruktūrą bei paslaugas specialių poreikių turintiems žmonėms bei užtikrinti, kad neįgalieji turėtų visas galimybes jomis naudotis. Didinti transporto tinklų saugumą, kad visos visuomenės grupės galėtų naudotis transportu nerizikuodamos asmeniniu saugumu. 	<ul style="list-style-type: none"> Plėtoti realaus laiko, geografinės padėties nustatymu pagrįstą integruotų sistemų diegimą viešojo transporto registro ir srautų valdymo centrus. Diegti elektronines atsiskaitymo už paslaugas, bilietų užsakymo formas. Plėsti galimybes naudojantis IRT sužinoti tikslius transporto tvarkaraščius. 	<ul style="list-style-type: none"> Atsižvelgti į miestų, kaimų ir regionų planavimą. Įvertinti regiono darbo rinką ir galimybes sukurti nuolatinį darbo vietų transporto sektoriuje vietos bedarbiams. Projekto veikloms įgyvendinti pasirinkti regionus, kuriuose transporto tinklai nepakankamai išplėtoti. Užtikrinti sklandų asmenų judėjimą tarp miestų ir kaimų.

Gerosios praktikos pavyzdys. Projektas „Transporto infrastruktūros modernizavimas Druskininkų kurorte siekiant didinti transporto sistemos efektyvumą ir gerinti prieinamumą prie valstybinės reikšmės kelių“, projekto vykdytojas – Druskininkų savivaldybės administracija.

Dėl prastos kelių būklės Druskininkų mieste ir didėjančio vietos gyventojų bei kurorto lankytojų automobilių srautų didėjo oro užterštumas mieste, o nuo gatvės nutekantys vandenys, užteršti druskomis bei nafta, patekdavo į Nemuną ir didino jo taršą. Pati Druskininkų savivaldybės administracija lėšų turėjo tik dalies kelių daliniam remontui, todėl siekdama rekonstruoti svarbias miesto gatves bei užtikrinti patogesnę įvažiavimą miesto svečiams, kreipėsi ES struktūrinių fondų paramos.

Įgyvendinus projektą ir rekonstravus svarbias miesto gatves, kuriomis juda dideli automobilių srautai, sumažėjo aplinkos tarša, įdiegus valomuosius lietaus įrenginius buvo užkirstas kelias vandenų, ypačingai Nemuno, taršai. Projektas buvo svarbus aplinkosauginiu požiūriu. Akivaizdi ir projekto ekonominė nauda, susijusi su Druskininkų miesto, kaip gydomojo kurorto įvaizdžiu. Tvarkinga kelių infrastruktūra bei paprastesnis įvažiavimas į miestą didina turistų srautus. Transporto sistema buvo pritaikyta neįgaliesiems (nediskriminavimo aspektas).

Projekto metu sutvarkyta Druskininkų miesto transporto infrastruktūra

Projekto metu sutvarkyta Druskininkų miesto transporto infrastruktūra bei paprastesnis įvažiavimas į miestą didina turistų srautus. Transporto sistema buvo pritaikyta neįgaliesiems (nediskriminavimo aspektas).

2.7. Turizmas

Turizmo srityje įgyvendinami projektai gali skatinti turizmą, remti turizmo infrastruktūros plėtrą ir pan. Šios srities projektuose galima įgyvendinti įvairius horizontaliųjų prioritetų aspektus:

Darnusis vystymasis	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	Informacinė visuomenė	Regioninė plėtra
<ul style="list-style-type: none"> Atkurti pažeistas teritorijas bei pritaikyti jas lankymui. Įrengti lankytojų centrus ir vizualines informacines sistemas, mažinančias neigiamą poveikį saugomoms teritorijoms. Gerinti kraštovaizdį ir tvarkyti aplinką. Diegti gaminių ekologiškas ženklines. 	<ul style="list-style-type: none"> Pritaikyti muziejų, turizmo objektų infrastruktūrą bei paslaugas specialiųjų poreikių turintiems žmonėms. Užtikrinti neįgaliųjų galimybes dalyvauti turizme. Skatinti lyčių lygybę turizmo paslaugų profesinėje srityje. 	<ul style="list-style-type: none"> Naudoti mokslines bazines, archyvus ir pan. informacijai apie turistinius objektus atnaujinti. Mokyti turizmo srities darbuotojus naudotis IRT. Viešinti projektų rezultatus, naujas turizmo galimybes pasinaudojant IRT. Plėtoti turizmo paslaugas, teikiamas naudojantis IRT. 	<ul style="list-style-type: none"> Projekto veikloms įgyvendinti pasirinkti probleminių regionų su turistiniu potencialu. Konsultuotis su vietos mokslo įstaigų, muziejų darbuotojais, savanoriškos veiklos kolektyvais, NVO.

Gerosios praktikos pavyzdys. 2004–2006 m. BPD 1.3 priemonės veiklos „Saugomų ir nesaugomų teritorijų įsteigimas ir tvarkymas“ projektai.

Projektai buvo skirti darnaus vystymosi principų įgyvendinimui, lankytinų objektų, parkų, ežerų pakrančių tvarkymui. Vykdamas projektus, užtikrinta galimybė naudotis atkurtomis rekreacijos ir pažintinėmis zonomis asmenims, kurių galimybės yra apribotos fizinių priežasčių. Lankytinų teritorijų infrastruktūra pritaikyta neįgaliesiems. Pvz., specialus užvažiavimas neįgaliesiems į sutvarkytą Dubingių piliakalnį, pritaikyti takai aplink Medvėgalio kalną, lankytojų centruose įrengtos nuovažos neįgaliesiems, liftais į ekspozicijų sales, įrengta nuovaža, suteikianti galimybę neįgaliesiems aplankyti Ladakalnio kalvą. Įgyvendinant projektus buvo konsultuojamasi su regionuose veikiančiomis neįgaliųjų organizacijomis.

Įrengta nuovaža prie Ladakalnio kalvos

2.8. Užimtumas ir socialinė aprėptis

Užimtumo ir socialinės aprėpties didinimo srityje įgyvendinami projektai yra susiję su darbuotojų kvalifikacijos kėlimu, socialinės atskirties mažinimu ir pan. Šios srities projektuose galima įgyvendinti įvairius horizontaliųjų prioritetų aspektus:

Darnusis vystymasis	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	Informacinė visuomenė	Regioninė plėtra
<ul style="list-style-type: none"> • Skatinti įvairių paslaugų ir įmonių kūrimą, kuriose gali dirbti žmonės su negalia. • Plėtoti dienos socialinę globą asmenų, kuriems reikia nuolatinės priežiūros. • Plėtoti nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūrą, skirtą asmenims su sunkia negalia ar turintiems psichinę negalią, socialinės rizikos vaikams ir kitoms grupėms, didinant tokių asmenų šeimos narių grįžimą į darbo rinką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Diegti šeimai palankios darbovietės principus. • Diegti lanksčias darbo ir darbo organizavimo formas, didinti darbdavių informuotumą apie lyčių lygybę. • Skatinti bendras nevyriausybinį organizacijų, viešojo ir privataus sektorių informacines ir šviečiamąsias iniciatyvas lyčių lygybės ir nediskriminavimo sferose. • Skatinti socialiai pažeidžiamų visuomenės grupių integraciją į darbo rinką bei visuomenę. • Pritaikyti darbo vietas negalią turintiems žmonėms ir skatinti jų integraciją į darbo rinką. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vyresnio amžiaus asmenų mokymas naudotis IRT. • Derinti IRT su kitomis viešinimo priemonėmis, siekiant maksimalios informacijos sklaidos. • Plėtoti socialines paslaugas, teikiamas naudojant IRT. 	<ul style="list-style-type: none"> • Projekto veikloms įgyvendinti pasirinkti problemą regioną. • Plėtoti transporto ir ryšių infrastruktūrą, paslaugas, leidžiančias padidinti integraciją tarp kaimo ir miesto vietovių, sumažinti socialinius, ekonominius ir kt. skirtumus.

Gerosios praktikos pavyzdys. Projektas „Išrinktieji“, projekto vykdytojas – Kalėjimų departamentas prie LR Teisingumo ministerijos.

Nepakankama nuteistųjų ir asmenų, paleistųjų iš laisvės atėmimo vietų, socialinė ir profesinė rehabilitacija, jų kvalifikacijos stoka ir neigiamas požiūris į juos yra viena aktualiausių šių dienų Lietuvos problemų. Didžiąją dalį – 90 proc. – buvusių kalinių sudaro darbingo amžiaus asmenys nuo 21 iki 55 metų. Tai toks amžius, kai labai aktualūs išsilavinimo, kvalifikacijos kėlimo, įsidarbinimo, socialinės padėties klausimai.

Pagrindinis projekto tikslas buvo sukurti paramos ir pagalbos priemonių (kompiuterinis mokymas / profesinė rehabilitacija / darbų rotacija privačiame ar viešajame sektoriuose / integracija į visuomenę), skirtų tikslinės grupės asmenims, profesinės rehabilitacijos sistemą Lietuvoje.

Projekto metu tikslinės grupės asmenys buvo mokomi kompiuterinio raštingumo pradmenų

Kaip viena iš projekto veiklų buvo numatytas tiek visuomenės, tiek darbdavių požiūrio keitimas. Projekto metu tikslinės grupės asmenys buvo mokomi kompiuterinio raštingumo pradmenų, taip buvo siekiama sumažinti šios grupės skaitmeninę atskirtį bei palengvinti darbo paieškas. Antra vertus, projekto metu dalis kuriamų paslaugų ir pridėtinės vertės buvo perkelta į elektroninę erdvę: buvo sukurtas „Talentų bankas“ – savotiška darbo birža, skirta darbdaviams. Šiais žingsniais projektas prisidėjo prie informacinės visuomenės prioriteto įgyvendinimo.

Projekto ekonominė nauda – tarp projekte dalyvavusių tikslinės grupės atstovų bedarbių buvo mažiau nei tarp tų kalinių, kurie projekto veikloje nedalyvavo (darniojo vystimosi aspektas).

2.9. Verslas

Paramos verslui srityje įgyvendinami projektai apima gamybos efektyvumo didinimą, naujų gamybos linijų diegimą, verslo aplinkos gerinimą ir pan. Šios srities projektuose galima įgyvendinti įvairius horizontaliųjų prioritetų aspektus:

Darnusis vystymasis	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas	Informacinė visuomenė	Regioninė plėtra
<ul style="list-style-type: none"> Diegti technologijas, padedančias tausoti gamtinius ir energetinius išteklius. Skatinti, tirti, plėsti ir taikyti pramonėje ir gamybos baruose naujas ir atsinaujinančios energijos formas, anglies dioksido absorbavimo technologijas, pažangias ir naujoviškas ekologiškai saugias technologijas. Skatinti socialiai atsakingo verslo plėtrą, ugdyti privataus sektoriaus sąmoningumą. Naudoti vietos išteklius ir žaliavas, darbo jėgą ir paslaugas. Diegti ekologiškas ir nekenksmingas aplinkai technologijas. 	<ul style="list-style-type: none"> Pritaikyti infrastruktūrą bei paslaugas specialių poreikių turintiems žmonėms, skatinti jų verslumą. Mažinti horizontaliąją ir vertikaliąją lyčių segregaciją versle. Skatinti specialių poreikių turinčių žmonių, socialiai pažeidžiamų, socialinės rizikos grupių žmonių dalyvavimą darbo rinkoje. Moterų verslumo rėmimas (pvz., mikrokreditai). Naikinti lyčių, etninių ir pan. stereotipus, trukdančius kai kurių grupių verslumui. Įtraukti moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo nuostatas į įmonės, įstaigos teisinius ir strateginius dokumentus, įskaitant kolektyvines sutartis. 	<ul style="list-style-type: none"> Plėtoti verslo paslaugas, teikiamas naudojantis IRT. Diegti IRT verslo įmonių veikloje, pvz., vykdyti el. dokumentų apskaitą, projektų vadybos srityje, kurti duomenų mainų platformas. Skatinti IRT produktų kūrimą, kuris padėtų įprastines paslaugas perkelti į internetą (elektroninė prekyba, paslaugų užsakymai, duomenų siuntimas ir pan.). Diegti elektroninių dokumentų apskaitą, archyvavimą viešajame sektoriuje. 	<ul style="list-style-type: none"> Projekto veikloms įgyvendinti pasirinkti probleminių regioną, pvz., nukentėjusį uždarius didelę įmonę, nuo kurios regionas buvo priklausomas. Skatinti privataus ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimą, susijusį su kvalifikuota darbo jėga, infrastruktūra, reikalinga įgyvendinant projektą. Inicijuoti regioninių verslo inkubatorių ir juose įmonių įsitraukimą į plėtojamo verslo sektorių.

Gerosios praktikos pavyzdys. Projektas „Naujos baldų gamyklos Visagine statyba“, projekto vykdytojas – UAB „Visagino linija“.

Gamykla „Visagino linija“ yra „plyno lauko“ investicijos pavyzdys – ji buvo įrengta viso labo per vienerius metus. Projekto vykdytojų teigimu, vienas iš pagrindinių veiksnių, lėmusių objekto įrengimo vietos pasirinkimą, buvo regioninis aspektas. Projektams, kurių veikloms buvo pasirinktas šis regionas, paraiškų vertinimo metu buvo skiriami papildomi balai. Baldų gamyklos įsteigimas teikia akivaizdžią ekonominę naudą – gamykloje sukuriama nuolatinė darbo vietos regiono gyventojams. Tai yra itin svarbu IAE artėjančio uždarymo kontekste.

Projektui „Naujos baldų gamyklos Visagine statyba“ skirta ES struktūrinių fondų parama sudarė apie 26,7 mln. Lt (visa projekto vertė buvo apie 69,9 mln. Lt). Pagal paramos apimtį tai buvo didžiausias šio prioriteto projektas, finansuotas Utenos apskrityje.

Baldų gamykla „Visagino linija“

3. Horizontaliųjų prioritetų įtraukimas į projektus: anketa

Šiame skyriuje pateikiama anketa yra skirta pareiškėjams bei projektų vykdytojams – tam, kad jie galėtų patikrinti, ar parengtas / vykdomas projektas įgyvendina horizontaliuosius prioritetus.

Pateikiamoje anketoje kairėje pusėje yra klausimas, o dešinėje – prioriteto pavadinimas. Jei į klausimą atsakėte teigiamai, tuomet Jūsų įgyvendinamas projektas prisideda prie atitinkamo horizontaliojo prioriteto įgyvendinimo. Jei į klausimą atsakėte neigiamai, tuomet šis aspektas Jūsų projektui nėra tinkamas.

Klausimai	Prioriteto atitikmuo, jei atsakymas teigiamas
Ar Jūsų projektas prisideda prie darnaus vystymosi ekonominio elemento – ar bus įdiegtos technologinės naujovės, padidintas energijos panaudojimo efektyvumas, padidintas darbo našumas, sukurta naujų darbo vietų?	Darnusis vystymasis
Ar projekto įgyvendinimo metu Jūs stebėsite jo veiklų poveikį darniojo vystymosi (ekonominiam, socialiniam ir aplinkos apsaugos) elementams?	Darnusis vystymasis
Ar Jūsų projektas prisidės prie darniojo vystymosi socialinio elemento – ar bus padidintas užimtumas, pagerintos darbuotojų darbo ir poilsio sąlygos, padidintas darbuotojų darbo užmokestis, pagerėjo gyventojams teikiamų paslaugų kokybė ir prieinamumas ir kt.?	Darnusis vystymasis
Ar Jūsų projektas prisidės prie darniojo vystymosi aplinkos apsaugos elemento – ar bus įdiegtos mažiau taršios technologijos, užtikrintas atliekų perdirbimas, sumažės atliekų susidarymas, bus išspręsti susidarančių atliekų tvarkymo ir panaudojimo klausimai, įdiegtos atliekų perdirbimo technologijos, ar sumažės pagrindinių aplinkos elementų – oro vandens, dirvožemio tarša ir kt.?	Darnusis vystymasis
Ar Jūsų projekto įgyvendinimo metu bus naudojamos aplinkai draugiškos medžiagos?	Darnusis vystymasis
Ar įgyvendinat projektą gamtos išteklių naudojimas ir aplinkos tarša didės lėčiau negu gamyba?	Darnusis vystymasis
Ar Jūsų organizacija susidūrė su reikšmingomis kliūtimis, susijusiomis su darniojo vystymosi įgyvendinimu Jūsų projekto lygmeniu?	Darnusis vystymasis
Ar Jūsų projekte numatyti mokymai yra susiję su darniojo vystymosi klausimais?	Darnusis vystymasis
Ar Jūsų projektas prisidės prie transporto išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo?	Darnusis vystymasis
Ar Jūsų projekto įgyvendinimas prisidės prie energijos efektyvumo didinimo bei alternatyvių ir biodegalų vartojimo?	Darnusis vystymasis
Ar įgyvendinant projektą bus parengta lyčių lygybės strategija ir politika?	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas
Ar rengdami projektą Jūs įvertinate skirtingų grupių (moterų, etinių, religinių, tautinių mažumų ar žmonių su negalia ir kt.) poreikius?	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas
Ar Jūsų įgyvendinamo projekto veiklos bus prieinamos naudos gavėjams, kurie nesinaudoja privačiu transportu?	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas
Ar Jūsų projekto įgyvendinimo vieta (patalpos) bus visiems prieinama?	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas
Ar Jūsų projekto įgyvendinimo metu bus diegiamos lanksčios veiklų ir veiklų organizavimo formos?	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas
Ar Jūsų projekto įgyvendinimo metu bus pasiūlytos rūpybos / globos paslaugos naudos gavėjams (vaikams ar išlaikytiniams)?	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas
Ar Jūsų projekto veiklos suteiks galimybes teikti paslaugas socialiai atskirtiems asmenims?	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas
Ar Jūs planuojate rinkti naudos gavėjų atsiliepimus apie Jūsų projekto veiklas, rezultatus?	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas
Ar Jūsų projekto įgyvendinimas turės įtakos lyties, rasės ar negalios diskriminavimo mažinimui?	Lyčių lygybė ir nediskriminavimas
Ar Jūsų projekto valdyme ir administravime bus naudojamos informacinės ir ryšių technologijos (toliau – IRT)?	Informacinė visuomenė
Ar bus vykdomi darbuotojų, dalyvaujančių Jūsų projekto įgyvendinime, IRT mokymai?	Informacinė visuomenė

Klausimai	Prioriteto atitikmuo, jei atsakymas teigiamas
Ar Jūsų projekto veikla bus susijusi su IRT kvalifikacijos įgijimu?	Informacinė visuomenė
Ar įgyvendinant projekto veiklą, susijusią su kvalifikacijos kėlimu, bus naudojami nuotolinio mokymo būdai?	Informacinė visuomenė
Ar informacija apie Jūsų vykdomą projektą bus viešinama tam skirtoje interneto svetainėje arba nuolat prieinama, panaudojant IRT?	Informacinė visuomenė
Ar Jūsų projekto metu teikiant metodinius nurodymus ir palaikymo paslaugas bus naudojamos IRT?	Informacinė visuomenė
Ar naudojant IRT, Jūsų projekte bus numatytos atitinkamos lengvatos, papildomos paslaugos?	Informacinė visuomenė
Ar bus sukurta atskira Jūsų projekto interneto svetainė? Ar Jūsų projekto interneto svetainėje bus sukurtos interaktyvaus bendravimo galimybės (pvz., el. formos, komentarų sritis, klausimų–atsakymų sritis ar pan.?)	Informacinė visuomenė
Ar IRT turės poveikį Jūsų projekto veikloms (išskyrus projekto valdymą ir administravimą), ar jis bus įvertintas?	Informacinė visuomenė
Ar įgyvendinant Jūsų projekto veiklas bus sukurtas atskiroms visuomenės grupėms aktualus skaitmeninis turinys (el. paslaugos)?	Informacinė visuomenė
Ar Jūsų projekto naudos gavėjai bus skatinami naudotis projekto rezultatais, pasiekiamais IRT?	Informacinė visuomenė
Ar Jūs konsultavotės su vietos savivaldos, visuomeninėmis organizacijomis ir / ar kitomis vietos institucijomis ir organizacijomis prieš pateikdami paraišką?	Regioninė plėtra
Ar vietos savivaldos, visuomeninės organizacijos ir / ar kitos vietos institucijos ir organizacijos bus tiesiogiai įtrauktos į Jūsų projekto valdymą ir projekto veiklų vykdymą?	Regioninė plėtra
Ar vietos savivaldos, visuomeninės organizacijos ir / ar kitos vietos institucijos ir organizacijos bus netiesiogiai įtrauktos į Jūsų projekto veiklų vykdymą?	Regioninė plėtra
Ar Jūsų projektas vystys vietinę partnerystę ir ryšius su vietos savivaldos, visuomeninėmis organizacijomis ir / ar kitomis vietos institucijomis ir organizacijomis, kurių anksčiau nebuvo tarp minėtų institucijų ?	Regioninė plėtra
Ar Jūsų projektas sukurs vietinį prekių ar paslaugų teikimą, kurio anksčiau nebuvo, ar pagerins vietos savivaldos, visuomeninių organizacijų ir / ar kitų vietos institucijų ir organizacijų gebėjimus?	Regioninė plėtra
Ar Jūsų projektas įgyvendins regiono plėtros plano ir (arba) savivaldybės strateginio plėtros plano atitinkamus tikslus?	Regioninė plėtra
Ar vietos savivaldos, visuomeninės organizacijos ir / ar kitos vietos institucijos ir organizacijos gaus naudos iš Jūsų projekto veiklų?	Regioninė plėtra
Ar Jūsų projekto veiklos bus įgyvendinamos Lietuvos regioninės politikos iki 2013 m. strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575 „Dėl Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijos“ (Žin., 2005, Nr. 66-2370), nustatytuose regioniniuose centruose?	Regioninė plėtra
Ar Jūsų projekto veiklos bus įgyvendinamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarime Nr. 112 „Dėl probleminių teritorijų“ (Žin., 2007, Nr. 15-555) išskirtose probleminėse teritorijose?	Regioninė plėtra
Ar vykdant Jūsų projekto veiklas bus pasinaudota kompleksinės urbanistinės plėtros projektų regioniniuose centruose, probleminėse teritorijose ir kaimo vietovėse įgyvendinimo metu sukurta ar atnaujinta viešųjų erdvių infrastruktūra?	Regioninė plėtra
Ar Jūsų projekto veiklos prisidės prie viešųjų erdvių regioniniuose centruose, probleminėse teritorijose ir kaimo vietovėse infrastruktūros atnaujinimo ir plėtros?	Regioninė plėtra

Šaltinis: Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupė. 2009. Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinę paramą gairės.

Literatūros sąrašas

- Fund Programming. IQ-Net Thematic Paper 10(2). European Policies Research Centre. University of Strathclyde.
- Viešosios politikos ir vadybos institutas. 2008. Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimas įsisavinant Europos Sąjungos struktūrinę paramą. Vertinimo ataskaita.
- Horizontal Themes Questionnaire 2006. Guidance Notes internete: <http://www.objective3.org/Web/Site/obj3/horizontalThemes.asp>
- Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupė. 2009. Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo įsisavinant 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinę paramą gairės.
- MacKenzie, Muriel. Equal Opportunities. Equality in Practice - Making it Work. A Practical Guide for the EU Structural Funds. Eastern Scotland European Partnership Ltd. on behalf of the Scottish Executive, Strathclyde European Partnership Ltd, Scottish ESF Objective 3 Partnership Ltd, Highlands and Islands Partnership Programme and South of Scotland European Partnership
- Nacionalinė bendroji strategija: Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti.
- Patirties panorama. 2006. Vilnius: Lietuvos Respublikos finansų ministerija.
- Taylor, Sandra; Polverari, Laura; Raines, Philip. 2001. Mainstreaming the Horizontal Themes into Structural.

Europos socialinis fondas
Europos regioninės plėtros fondas
Sanglaudos fondas